

Prva slovenska zdravnica dr. Eleonora Jenko Groyer (1879–1959)

The first Slovenian physician Eleonora
Jenko Groyer, MD (1879–1959)

Janez Fischinger, Duša Fischinger

Znanstveno društvo za
zgodovino zdravstvene
kulture Slovenije

Korespondenca/ Correspondence:

Janez Fischinger,
e: janez.fischinger@
gmail.com

Ključne besede:

20. stoletje; izobraževanje
žensk; Ženski medicinski
inštitut St. Peterburg;
nostrificiranje diplome;
Medicinska fakulteta
Univerze v Zagrebu

Key words:

20th century; education
of women; The Women's
Medical Institute in St.
Peterburg; diploma
nostrification; the Zagreb
Medical Faculty

Citirajte kot/Cite as:

Zdrav Vestn. 2016;
85: 520–28

Prispelo: 19. jun. 2016,
Sprejeto: 20. sept. 2016

Izvleček

Eleonora Jenko (1879–1959), poročena Groyer leta 1907, je kot prva slovenska zdravnica promovirala na Ženskem medicinskem inštitutu v St. Peterburgu 14. februarja 1907. V Rusiji je študirala, ker so bili njeni starši zelo naklonjeni ruski naciji in ker ženskam v Avstro-Ogrski monarhiji vpis na gimnazijo in na univerzo ni bil dovoljen. V Avstro-Ogrski svoje diplome ni mogla nostrificirati, priznana ji je bila samo njena enakovrednost. Delo zdravnice je lahko opravljala le v takratni deželi Kranjski (Krain) in v Avstrijskem primorju (Küstenland), kjer je v Opatiji kot prva zdravnica odprla samostojno zdravniško prakso. V začetku 1. svetovne vojne se je vrnila v Ljubljano in delala kot zdravnica v Grosupljem. Ni se smela podpisovati kot doktor, ker njena diploma ni bila nostrificirana. V Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev je za pridobitev nostrifikacije svoje diplome morala na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu opraviti izpita iz farmakologije in sodne medicine. 15. junija 1921 je bila ponovno promovirana in je še isto leto kot prva zdravnica v Ljubljani odprla svojo zdravniško prakso. Vse življenje je delala kot zasebna zdravnica, ker so bile vse njene prošnje za državno službo zavrjene.

Abstract

Eleonora Jenko (1879–1959), married Groyer from the year 1907, was promoted as the first Slovenian physician at the Women's Medical Institute in St. Peterburg on February 14, 1907. She studied in Russia because her parents felt sympathetic towards Russian nation, and because women in Austro-Hungarian Empire were not allowed to continue their education at Gymnasiums or at the Universities. Her obtained diploma could not be nostrified in Austro-Hungarian Empire; she only received the recognition of its equivalency. She could only perform her professional medical work in the former region of Kranjska (Krain) and at the Austrian coast (Küstenland). She was the first female physician who opened an independent medical practice in Opatija. At the beginning of the Great War she returned to Ljubljana and practiced as a physician in Grosuplje. She was not entitled to sign her name as a Doctor, as her diploma had not yet been granted recognition. In order to nostrify her diploma in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes she had to pass the exams in Pharmacology and Forensic Medicine at the Zagreb Medical Faculty. On June 15, 1921 she was promoted again, and in the same year she opened her medical practice as the first female physician in Ljubljana. She worked her whole life as a private physician, as all her applications for a public office were rejected.

Uvod

Asklepij je bil bog zdravilstva, vloga ževanje zdravja. Tako v antiki kot srednjem veku in 1. polovici novega veka so bili zdravniki samo moški.

Prva ženska, ki je delovala na medicinski fakulteti, je bila Anna Morandi (1714–1774), por. Manzolini. Čeprav ni bila zdravnica, je s posebnim dovoljenjem predavala od leta 1750 dalje anatomijo na Medicinski fakulteti najstarejše univerze zahodnega sveta Alma mater studiorum, ustanovljeni leta 1088 v Bologni. Leta 1756 je bila imenovana za profesorico anatomije na tej univerzi. Sprva je skupaj z možem Giovannijem Manzolinijem (1700–1755), po njegovi smrti pa sama, za potrebe predavanj izdelala tudi anatomske modele človeškega telesa in njegovih delov iz voska.¹

Dorothea Christiane Erxleben, rojena Leporin (1715–1762), iz Quedlinburga, je bila hči zdravnika, ki je njo in njenega brata poučeval o teoretičnih in praktičnih medicinskih znanjih. Da bi lahko opravljala delo zdravnice, je oče pisal prosvetljenemu pruskemu kralju Friedrichu Velikemu. Ta je izdal izrecni ukaz, da lahko Dorothea Christiane Erxleben promovira na Medicinski fakulteti Friedrichs-Universität v mestu Halle/Saale. Promovirala je leta 1754 kot prva nemška zdravnica.²

Prva univerza v Evropi, ki jo je leta 1833 ustanovila demokratična država, ne pa deželni knez ali Cerkev, je Universitas Turicensis v Zürichu. Na to univerzo so se lahko pod enakimi pogoji kot moški vpisale, študirale in opravljale izpite ženske. Univerza v Zürichu je omogočala vpis študentom in študentkam iz vsega sveta. Prva ženska, ki se je vpisala na to univerzo, je bila študentka medicine Nadeshda Suslowa iz Rusije. Promovirala je leta 1876.

Na tej fakulteti so promovirale nato še: leta 1872 kot prva srbska zdravnica dr. Draginja Ljočić–Milošević (1855–1926), leta 1874 prva švicarska zdravnica dr. Marie Heim-Vögtlin (1845–1916), leta 1893 prva hrvaška zdravnica dr. Milica Šviglin Čavov (1867–1947) in leta 1894

prva avstrijska zdravnica dr. Gabriele Possaner (1869–1940).³

Medtem ko so se v Evropi v drugi polovici 19. stol. v svetu medicine zdravnice komaj pojavljale, je v Združenih državah Amerike v tem času, konkretno leta 1870, delovalo že 525 zdravnic.⁴

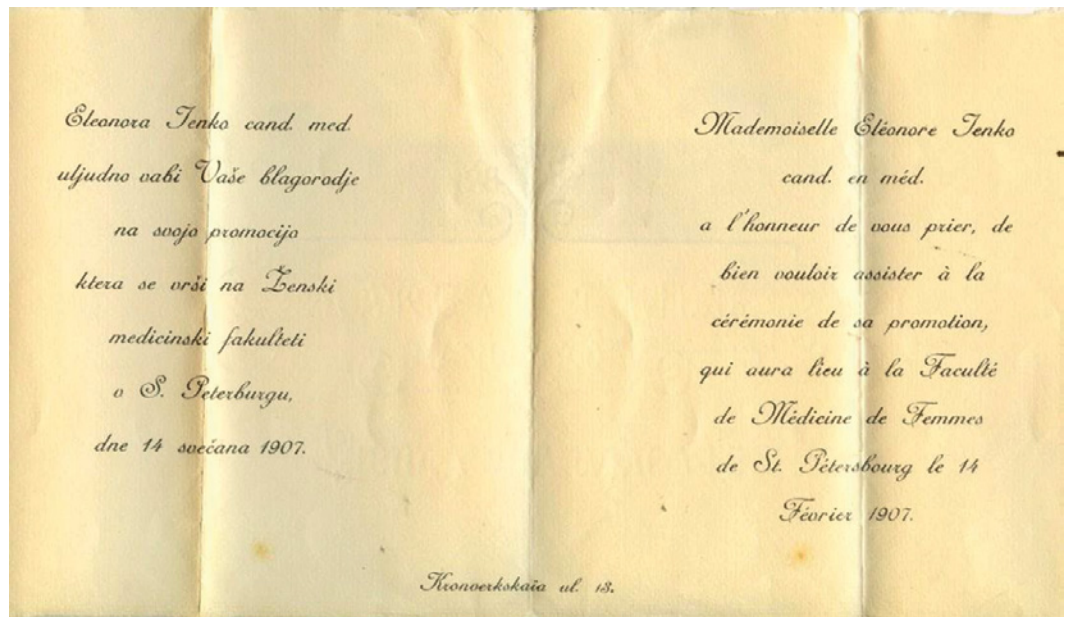
Študij in delo

Za prvo slovensko zdravnico velja Eleonora Jenko (1879–1959). Njen oče je bil dr. Ljudevit/Ludwig Jenko (1841–1912), po rodu Ljubljčan. Mati Terezija/Terezina, roj. Lenče (1859–1938), je bila doma iz Lavrice. Imela sta 4 otroke, Eleonora Maria Pia je bila njuna prvorojenka, rojena 15. februarja 1879 v Ljubljani v Ključavničarski ulici 1.⁵ Osnovno šolo, takrat imenovano osemrazrednica, je obiskovala pri uršulinkah v Ljubljani. Leta 1895 je osemrazrednico zaključila z odličnim uspehom.⁶

Avstro-Ogrska ženskam nikoli ni dovoljevala vpisa v gimnazije. V Ljubljani je bilo leta 1868 ustanovljeno moško učiteljsiše. Žensko učiteljsiše, na katerem so šolanje lahko nadaljevala dekleta, je bilo ustanovljeno šele leta 1871. Vendar opravljena diploma na učiteljsišču ni omogočala vpisa na univerzo.⁷

Dr. Ljudevit Jenko in njegova žena sta za šolanje svoje prvorojenke izbrala srednjo šolo Djevojački institut carice Marije Aleksandrovne na Cetinju. Glede na vrsto srednje šole je bila izbrana šola učiteljsiše in ne gimnazija, kot je napačno navedeno v raznih člankih o življenju in delu Eleonore Jenko. Verjetno je na izbiro šole vplivalo dvoje: proruska usmerjenost družine in obvestilo v Novicah – gospodarskih, obrtniških in narodnih z dne 14. 9. 1894, da se Medicinska fakulteta za ženske kmalu otvori v Peterburgu.⁸ To je bila velika senzacija, saj v Avstro-Ogrski monarhiji ženskam vpis na univerzo ni bil dovoljen.

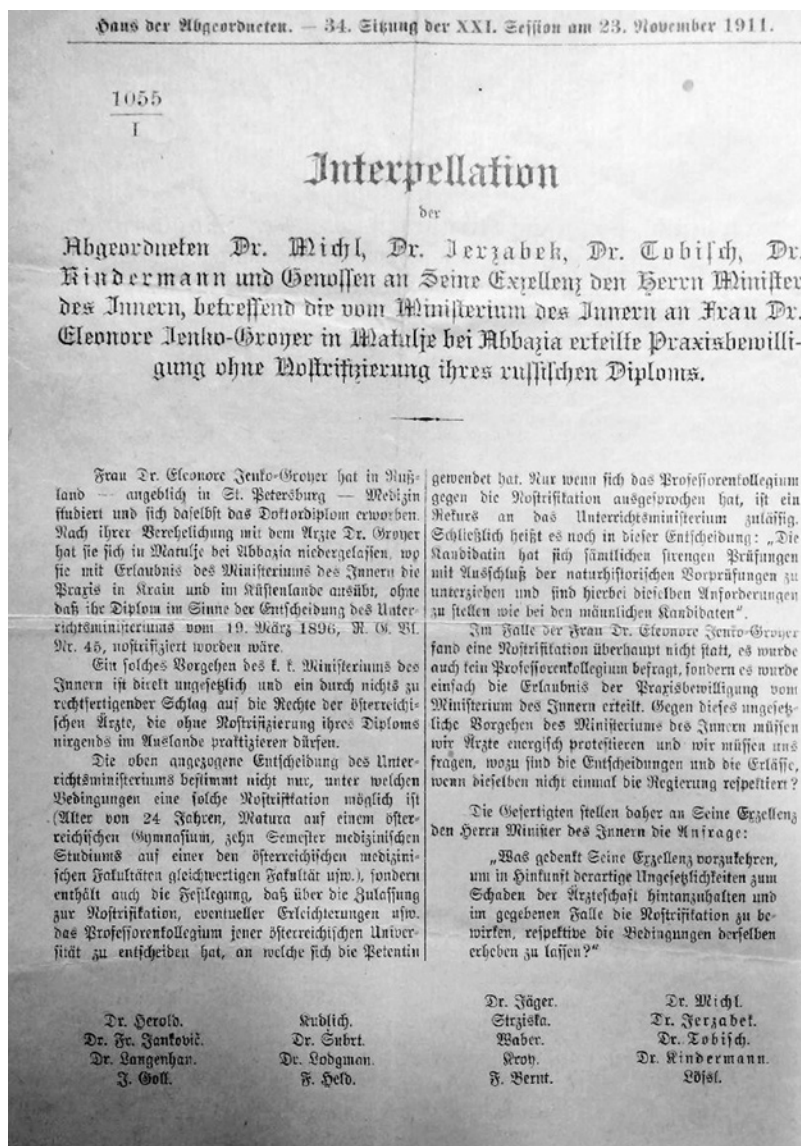
Slika 1: Vabilo na promocijo. Vir: IZM, Arhivska mapa dr. Eleonora Jenko Groyer

Srednješolsko izobraževanje v Cetinju je Eleonora Jenko zaključila 15. junija 1897 z diplomo, s katero bi se lahko zaposlila kot učiteljica na osnovnih in srednjih dekliskih šolah. Omogočala pa ji je tudi vpis na eno od univerz v Rusiji. V Peterburgu je bila 14./26. septembra 1897, kot prva v Evropi, ustanovljena ženska medicinska fakulteta, imenovana Ženski medicinski inštitut v St. Peterburgu. Eleonora Jenko se takoj po končani srednji šoli ni mogla vpisati na medicinsko fakulteto. Za vpis na medicinsko fakulteto je Eleonori Jenko manjkala latinščina, saj je v predmetniku izbrane srednje šole ni bilo. Prošnja dr. Ljudevita Jenka iz leta 1897, ki je bila naslovljena na ravnatelja Cesarsko kraljeve državne višje gimnazije v Ljubljani, kasnejše klasične gimnazije, da se Eleonori Jenko dovoli opravljati izpit iz latinščine, je bila z utemeljitvijo, da to zaradi obstoječe šolske zakonodaje ni mogoče, zavrnjena. Poleg tega pa je v prvem letu svojega delovanja Ženski medicinski inštitut v St. Peterburgu uvedel numerus clausus. Eleonora Jenko se je zato v Peterburgu leta 1897 vpisala na Filozofsko fakulteto (prirodoslovne vede) in v tem letu na VIII. peterburški gimnaziji opravila izpit iz latinščine z oceno

zelo dobro. V naslednjem akademskem letu (1898) se je uspešno vpisala na to medicinsko fakulteto. Med študijem, ki je trajal 10 semestrov, je zbolela za legarjem in zato leto dni preživela kot bolnica in rekonvalescentka v Ljubljani. Leta 1904 je izbruhnila rusko-japonska vojna, zaradi katere Ženski medicinski inštitut ni deloval dve leti. Eleonora Jenko je v tem času kot študentka medicine delala v vojni bolnici za ženske in otroke v Moskvi v okraju Hodkin. Njen študij medicine je bil, kot je razvidno iz uradnega prepisa diplome, drugačen, kot je danes. Opravljala je rigoroze iz teoretičnih in praktičnih znanj. Študij medicine je zaključila 14. februarja 1907 (Slika 1). V decembru tega leta se je poročila z dr. Friederikom Groyerjem (1881-?). V zdravilišču Klimkovice je dr. Friederich Groyer praktical in dr. Eleonora Jenko Groyer mu je po lastni izjavi pri delu asistirala. Maja leta 1908 se jima je v Klimkovicah rodila hčerka Jolanda.⁶

V Zglaševalni poli št. 5147 dr. Ljudvita Jenka, ki jo hrani Zgodovinski arhiv Ljubljane, je za Eleonoro, por. Groyer, zapisano, da je zdravnica v Deželni bolnici, njen mož pa živi v Matuljih.⁹ Z izrecnim dovoljenjem Deželnega odbora

Slika 2: Interpelacija zoper dr. Eleonoro Jenko Groyer. Vir: IZM, Arhivska mapa dr. Eleonora Jenko Groyer

(Landesausschuss) je dr. Eleonora Jenko por. Groyer volontirala na Kirurškiem oddelku Deželne bolnice v Ljubljani in asistirala pri ginekoloških operacijah ter tudi sama operirala. Prim. dr. Edo Šljamer je v potrdilu ocenil dr. Eleonoro Jenko Groyer kot zelo pridno in prizadevno pri delu, s katerim je dopolnjevala svoja teoretična medicinska znanja. Priložil je natančen seznam vseh operacij, pri katerih je asistirala in operirala. S kakšnim namenom je bilo potrdilo napisano, ni navedeno.⁶

Ministrstvo za notranje zadeve na Dunaju je 17. junija 1911 dr. Eleonori Jenko Groyer z odločbo priznalo enakovre-

dnost ruske diplome in ji izdalo dovoljenje za opravljanje zdravniške prakse. To dovoljenje je bilo veljavno samo na takratnem Kranjskem (Krain) in v Avstrijskem primorju (Küstenland). Na priznanje enakovrednosti njene ruske diplome in na dovoljenja za opravljanje zdravniške prakse v teh dveh kronskih deželah Avstro-Ogrske so člani Poslanske zbornice Avstrijskega parlamenta vložili 23. novembra 1911 interpelacijo (Slika 2) z utemeljitvijo, da je to dovoljenje po njihovem mnenju zakonsko nedopustno in nedvomno škoduje zdravništvu.⁶

Interpelacija ni uspela. Dr. Eleonora Jenko Groyer je takoj po priznanju enakovrednosti diplome sledila svojemu možu v Avstrijsko primorje in začela boj z birokracijo, ko je v Opatiji, imenovani avstrijska Nica, želela odpreti zasebno prakso. Morala je pridobiti dovoljenja za odprtje prakse tako iz Deželne uprave v Trstu kot iz Opatije in potrdilo Društva zdravnikov na Krajnskem.¹⁰

Prva številka Slovenske žene l. 1912, glasila slovenskih žena, je v rubriki Slovensko žensko gibanje objavila, da se je v Opatiji naselila slovenska zdravnica dr. Eleonora Groyer, roj. Jenko, in odprla svojo prakso. Gospe zdravnici želimo veliko uspeha, je zapisalo uredništvo.¹¹

V Vodiču za zdraviliške goste (Abbazia. Ein Führer für Kurgäste), ki je vsako leto izhajal v Opatiji v več evropskih jezikih, so bili poleg opisov zgodovine Istre ter morskega kopališča in klimatskega zdravilišča Opatije objavljeni tudi oglasi v Opatiji delujočih zdravnikov. Leta 1912 je med oglasi 32 zdravnikov, ki so imeli ordinacije in so bili navedeni ne po abecedi, temveč po letih prihoda v Opatijo, na zadnjem mestu naveden tudi oglas, da v Opatiji – Voloskem v Vili Mir (Slika 3) ordinira dr. Eleonora Jenko Groyer in sicer vsak dan od 11h do 12h dopoldne in od 3h do 4h popoldne. Le 19 zdravnikov je imelo telefon, med

njimi je bila tudi Eleonora Jenko Groyer. Njena telefonska številka je bila 3. Samo v Vodiču v nemščini je bilo navedeno, da ima dr. Eleonora Jenko Groyer dovoljenje za opravljanje zdravniške prakse na Kranjskem in v Avstrijskem primorju.¹²

Začetek 1. sv. vojne je pomenil znatno nazadovanje in konec turizma v Opatiji. Dr. Eleonora Jenko Groyer se je 15. oktobra 1914 za stalno vrnila v Ljubljano, dr. Friedericha Groyerja pa so kot višjega vojaškega zdravnika vpoklicali v Pulo. V Ljubljani je Deželni odbor Cesarsko kraljeve deželne vlade dr. Eleonori Jenko Groyer najprej poveril cepljenje proti kozam, kasneje pa še izvrševanje zdravniških ordinacij v zdravstvenem okrožju Grosuplje v času vojne. Ordinirala je vsak ponedeljek, sredo in soboto. Z delom je pričela 2. avgusta 1915. Kot je sama zapisala, se je na delo vozila z vlakom in to mnogokrat celo pozimi v živinskih vagonih. Zanimivo pa je, da kljub priznanju enakovrednosti njene zdravniške diplome ta ni bila nostrificirana in zato ni smela uporabljati naziva doktor medicine.⁶

V novonastali državi Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev je 23. junija 1919 Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane pozval dr. Eleonoro Jenko Groyer, da za izvrševanje svoje zdravniške prakse predloži svojo zdravniško diplomu v originalu ali v overjenem prepisu in dokazila o študijah, kjer je bilo, glede na pripombo v oklepaju, mišljeno maturitetno spričevalo. Diploma iz Peterburga ni zadostovala za opravljanje zdravniškega poklica. Že drugič je morala zaprositi za nostrifikacijo svoje ruske diplome. Ministrstvo za narodno zdravje v Beogradu je v februarju leta 1920 odločilo, da mora Eleonora Jenko Groyer, če želi opravljati delo zdravnice, nostrificirati diplomu na Medicinski fakulteti Univerze v Zagrebu. Proforski zbor Medicinske fakultete Univerze v Zagrebu je 18. decembra

1920 na svoji VI. seji soglasno sklenil, da je nostrifikacija ruske diplome možna pod pogojem, da kandidatka opravi izpit iz farmakologije in sodne medicine. Oba izpita je opravila 11. junija 1921 in pri tem plačala tri pristojbine: 96 K za oba izpita, 480 K za promocijo in 110 K za diplomu.⁶ Dr. Eleonora Jenko Groyer je bila 15. junija 1921 vpisana v Knjigo promoviranih doktorjev, ki niso študirali na Medicinski fakulteti v Zagrebu.¹³

V knjigi Adresar za Slovenijo iz leta 1923 sta v rubriki Zdravnice za Ljubljano navedeni dve zdravnici: dr. Groyer-Jenko Eleonora, Miklošičeva c. 6 in dr. Zalokar Ana, Sodna ulica 1. V rubriki Zdravniki je za Ljubljano naveden tudi njen mož dr. Groyer Friderik, ki je ravno tako ordiniral na Miklošičevi 614. Pet let kasneje je v knjigi Adresar mesta Ljubljane v rubriki Zdravniki navedena Jenko Groyerjeva dr. Eleonora, ki stanuje in ordinira na Miklošičevi c. 13. Njen mož ni več naveden in ni znano, kdaj, kam in zakaj je odšel.¹⁵ Po podatkih javnega podjetja Žale – Ljubljana, Iskalnik grobov, je znano samo, da ni pokopan na Žalah.¹⁶ Tudi v Splošnem strokovnem adresarju velike Ljubljane za leto 1938 je med praktičnimi zdravniki navedena dr. Jenko-Groyerjeva El., Miklošičeva 13/II (Slika 4). Tokrat je prvič objavljen tudi čas njenega ordiniranja, in sicer od 8.00–13.00, ni pa navedeno, katere dneve v tednu je delala.

Mnogi zdravniki so imeli v predvojnem času že telefon, dr. Eleonora Jenko Groyer pa ga ni imela.¹⁷

Zdravniška zbornica za Dravsko banovino v Ljubljani je decembra leta 1933 dr. Eleonori Jenko Groyer izdala potrdilo, da ima pravico za izvrševanje zdravniške prakse, in sicer krajevne in splošne pravice. Želela se je zaposliti v državni službi, a so bile vse njene prošnje na razpise za katero koli delovno mesto zavrnjene. Leta 1935 je dobila samo hono-

Slika 3: Opatija –Volosko. Vila Mir, kjer je v letih 1912-1914 dr. Eleonora Jenko Groyer stanovala in imela svojo ordinacijo. (Foto Duša Fischinger)

rarno mesto zdravnika za ženske bolezni pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani, ustanovljenem leta 1922. Tam je delala, dokler ni bil urad leta 1941 ukinjen.⁶

V reviji *Ženski svet*, glasilu ženskih društev v Julijski krajini, ki je pričela izhajati leta 1923 v Trstu, po dveh letih pa do leta 1941 v Ljubljani, je objavila 18 poljudno-strokovnih člankov v letih 1930–1935: O sončenju, Zdravje in lepota, Rdeči in rjavi madeži, O dihanju, Masaža in nega obraza, Nega kože, O razvojni dobi otroka, Prekladanje bolnika – preležanine, Šport in starost, Tuberkuloza – jetika, Žena v poklicu in zdravstveni vidik, Kmečka žena, njeno delo in zdravje, Usta, zobje, čeljusti in njih negovanje, Vitamini v prehrani in bolezni, Prehrana otrok do razvojne dobe, Zakon v krizi, Družina v bodočnosti, Materinstvo in zakonodaja.¹⁸ S temi članki je želela izobraziti ženske na tistih področjih, na katerih je zaradi nevednosti nastala velika škoda. Te zelo raznolike članke je analizirala in ovrednotila njihovo vsebino glede na razvoj sodobne medicine in farmakologije doc. dr. Živa Melik. Ugotovila je, da večina člankov, ki jih je napisala

dr. Eleonora Jenko Groyer, tudi danes ni zastarela.¹⁹

V nedatiranem osnutku življenjepisa, ki je ostal v rokopisu, je dr. Eleonora Jenko Groyer zapisala, da govori vse državne jezike Kraljevine Jugoslavije kakor tudi rusko, češko, francosko in italijansko in da zanjo ni bilo službe v rodnem mestu takrat, ko je začela kot mlada zdravnica, niti ne kasneje, ko je ostala sama in malone brez zaslužka. Pisanje člankov, še danes aktualnih in zanimivih, je bilo honorirano in ji je lajšalo boj za preživetje. Iz omenjenega življenjepisa je zanimiv tudi podatek, da so omejitve v civilnem prometu imele za posledico, da je v Ljubljano prihajalo manj ljudi, zaradi česar je praksa začela močno usihati.⁶

24. maja 1941 je Zdravniška zbornica v Ljubljani (Ordine dei Medici a Lubiana) poslala dopis zdravnikom, s katerim je sporočila, da je upravni odbor na svoji seji 13. maja sklenil zaprositi vse svoje člane v Ljubljanski provinci, ki so še ostali na svojih položajih in službah, naj prispevajo vsaj 200 din brezobrestnega posojila Zbornici. Število in beda tovarišev, ki so bili izgnani iz krajev, ki so jih zasedli Nemci ali pa so pribežali iz drugih krajev bivše Jugoslavije, narašča v taki meri, da nima zdravniška Zbornica zadosti likvidnih sredstev, da bi jim priskočila na pomoč. Dr. Eleonora Jenko Groyer se je prošnji za pomoč odzvala.⁶

Svoje delovanje med NOB je opisala v prošnji za pokojnino, poslani 31. 1. 1953, Ljudski skupščini Ljudske republike Slovenije: » ...v dobi okupacije sem pomagala OF s tem, da sem darovala instrumente, obvezni material in zdravila za partizane in nudila brezplačno zdravniško pomoč rodbinam, ki so imele svoje rednike v internaciji in po taboriščih ter sem tudi brezplačno zdravila in darovala zdravila povratnikom iz internacije, ki so bolni prihajali domov.« Njeno nudenju brezplačne zdravniške pomoči potr-

Slika 4: Ljubljana, Miklošičeva 13, kjer je v drugem nadstropju dr. Eleonora Jenko Groyer stanovala in ordinirala od leta 1928 pa do svoje smrti. (Foto Duša Fischinger)

jujejo tudi ohranjene izjave Zinke Jarc, Berte Samotorčan, zdravniška spričevala za Manjo in Marijo Mlejnik. V njeni prošnji za pokojnino je tudi podatek, da je bila izvedenec za splošne bolezni pri Sodišču za socialno zavarovanje v Ljubljani. V tej prošnji je sebe poimenovala kot prvo slovensko zdravnico.⁶

Odbor za prošnje in pritožbe pri Ljudski skupščini Ljudske republike Slovenije ji je 4. marca 1953 sporočil, da je Odbor razpravljal o Vaši prošnji za izredno socialno pomoč in predlagal Državnemu sekretariatu Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko LRS, da Vam s 1. marcem 1953 izplačuje izredno mesečno socialno pomoč v znesku din 6.000.⁶

Po vojni je Poverjeništvo za ljudsko zdravstvo MLO za okraj Ljubljana leta 1949 izvedlo registracijo medicinskega osebja. V potrdilu o izvršeni registraciji je dr. Eleonora Jenko Groyer vpisana pod št. 21. Naslednji popis zdravstvenega kadra je leta 1953 izvedel Centralni higienski zavod Ljubljana, Oddelek za statistiko, po direktivi Sveta za zdravstvo Slovenije. Registrirati se je moral ves višji in srednji medicinski kader, aktiven in

upokojen, na področju republike Slovenije. Dr. Eleonora Jenko Groyer tudi po 2. svetovni vojni kljub pomanjkanju zdravnikov ni dobila zaposlitve, čeprav so jo že leta 1949 vpisali v register medicinskega osebja.⁶ Morda ji je škodovalo, da se je šolala v Rusiji in je tudi sicer bila zelo naklonjena ruski naciji.

Zgodovinski spomin na prvo slovensko zdravnico

Hčerka dr. Eleonore Jenko Groyer, Jolanda Groyer, je zapisala nekaj stavkov o svoji materi: Bila je zelo delavna. Čez dan ni nikoli počivala, ker je po njeno bil dan za delo, noč za počitek. Zdravila je še teden dni pred smrtjo. Materin odnos do mene je bil zelo hladen. Samo včasih poljub na čelo. Življenjsko načelo moje matere dr. Eleonore Jenko Groyer je bilo: Drži se reda in red bo držal tebe.²⁰

Oče dr. Friederich Groyer v zapiskih niti enkrat ni omenjen, le stari oče dr. Ljudevit Jenko.

Na ljubljanskih Žalah je grob družine Jenko. Na spomeniku ni imena Eleonore Jenko Groyer, le imeni njenih staršev: Med. univ. et chir. dr. Ljudevit Jenko in Terezija Jenko roj. Lenče. V Iskalniku grobov Žale – Ljubljana najdemo prvo slovensko zdravnico pod Ela Jenko-Groyer: Žale A, Oddelek 1A, Vrsta 9, Grob 11.¹⁶ Letnica smrti v iskalniku ni navedena. V pisarni na Žalah datuma smrti kljub obsežnim pojasnilom, kaj raziskujemo, zaradi tajnosti podatkov ni bilo moč izvedeti. Časopisa Delo in Ljubljanski dnevnik sta objavila 23. junija 1959 osmrtnico o Elonori Jenko Groyerjevi, dr. med.^{21,22} V Nadškofijskem arhivu Ljubljane v Knjigi rojstev in krstov cerkve sv. Nikolaja je po takratno veljavnih zakonskih predpisih natančen zapis o njeni smrti: Umrla 21. 6. 1959 ob 9.30 min. v Ljubljani.⁵ Z Iskalnikom grobov smo ugotovili, da je v družinskem grobu

Jenkovich pokopana tudi Jolanda Groyer.¹⁶ Zaradi tajnosti podatkov datuma njene smrti nismo uspeli ugotoviti. Po datumu predaje zapuščine Jolande Groyer Arhivu Univerze v Ljubljani sklepamo, da je Jolanda Groyer umrla konec leta 1994.

Ob smrti dr. Eleonore Jenko Groyer ni nihče napisal nekrologa, kljub temu pa je zgodovinski spomin nanjo ohranjen. Arhiv Republike Slovenije je leta 2003 izdal knjigo Splošno žensko društvo 1901–1945, katerega članica je bila. Založba Tuma ter Slovenska akademija znanosti in umetnosti sta leta 2007 izdali knjigo Pozabljena polovica, portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem. V obeh knjigah je prispevek o dr. Eleonori Jenko Groyer napisala doc. dr. Živa Melik, dr. med. Na razstavi Slovenke v dobi moderne, ki je bila od oktobra leta 2011 do marca leta 2012 na ogled v Muzeju novejšje zgodovine v Ljubljani, je bila predstavljena tudi dr. Eleonora Jenko Groyer.

Zaključek

Ob prelomu 19. v 20. stoletje so se študijske razmere za ženske začele izboljševati. V akademskem letu 1900/1901 je Ministrstvo za uk in bogočastje v sporazumu z Ministrstvom za notranje zadeve Avstro-Ogrske dovolilo ženskam redni vpis na medicinske fakultete avstrijskih

univerz, če so imele opravljeno maturo na eni od gimnazij v državi. Do razpada Avstro-Ogrske je na Medicinski fakulteti Univerze na Dunaju študiralo osem Slovenk.⁷

Na Karlovi univerzi v Pragi je bila leta 1911 vpisana ena slovenska študentka. Po letu 1919 so na tej univerzi nadaljevale študij medicine tri Slovenke, ki so študij začele na Dunaju.²³

Leta 1919 se je na novo ustanovljena Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani v prvem akademskem letu vpisalo šest Slovenk,²⁴ ki so po opravljenih dveh letnikih po doslej znanih podatkih študij medicine nadaljevale na univerzah v Gradcu, Innsbrucku, Pragi in Zagrebu.

Kako trnove so bile nekoč poti žensk do poklica zdravnice in kako težko je bilo potem to delo opravljati sredi moškega sveta, je predstavljeno v knjigi Hčere Hipokrata (Die Töchter des Hippokrates). Ob stoletnici akademsko izobraženih zdravnic je knjigo leta 2000 izdala Zdravniška zbornica Avstrije. V predgovoru je zapisano, da je knjiga posvečena vsem tistim ženskam, ki so nam utirale pot, in tudi vsem onim, ki so to hotele, a niso mogle.²⁵

Tako je ta članek posvečen spoštovanju truda in vztrajnosti Eleonori Jenko, poročene Groyer, da je postala prva slovenska zdravnica in je kljub številnim zapletom v zdravniškem poklicu vztrajala in delala prav do svoje smrti.

Literatura

1. Anna Morandi Manzolini. Dosegljivo 2. 3. 2016 s spletne strani: https://en.wikipedia.org/wiki/Anna_Morandi_Manzolini.
2. Dorothea Erxleben. Dosegljivo 3. 3. 2016 s spletne strani: www.deutschebiographie.de/sfz13693.html.
3. Universität Zürich: UZH. Dosegljivo 3. 3. 2016 s spletne strani: <http://www.uzh.ch/de.html>.
4. Doctors Who Wore Badges: Fraternity Women in Medicine 1867–1902. Dosegljivo 13. 3. 2016 s spletne strani: <http://www.franbecque.com/2012/11/17/doctors-who-wore-badges-fraternity-women-in-medicine-1867-1902/>.
5. Nadškofijski arhiv Ljubljana. Cerkev sv. Nikolaja Ljubljana. Geburt und Taufbuch. 1879. p.138.
6. Inštitut za zgodovino medicine MF UNI LJ. Arhivska mapa dr. Eleonora Jenko Groyer.
7. Cindrič A. Študenti s Kranjske na dunajski univerzi 1848–1918. V Ljubljani: Univerza v Ljubljani; 2009. p. 255.
8. Novice–gospodarske, obrtniške in narodne. Kmetijske in rokodelske novice 1894; 14: 169–178. Dosegljivo 31. 3. 2016 s spletne strani: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-4RNNW02B/84c7832a-156a-4d70-858d-e22fc38748ae/PDF>.

9. ZAL. Zglaševalna pola št. 5147.
10. Državni arhiv u Rijeci. Einlauf Protokoll Sanität. št. 7, št. 273.
11. Slovensko žensko gibanje. Slovenska žena. Glasilo slovenskih žen 1912 (1): 27. Dosegljivo 10. 4. 2016 s spletne strani: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-CV5MTQCO>.
12. Abbazia. Ein Führer für Kurgäste. Kurkommision, 1912. p. 103.
13. Medicinski fakultet Zagreb. Sveučilište u Zagrebu. Arhiv. Diplomirani 1921. p. 21.
14. ZAL. Adresar za Slovenijo 1923. Ljubljana: Naslovni oddelek anončnega in Informačnega Zavoda Drago Beseljak in drug Ljubljana; 1923. p. 587.
15. ZAL. Adresar mesta Ljubljane in okolice 1928. Ljubljana: ADANA. Založniška in propagandna družba z o. z. Ljubljana; 1928. p. 582.
16. Iskalnik grobov. Žale–Ljubljana. Dosegljivo 15. 4. 2016 s spletne strani: http://www.zale.si/sl/Iskalnik_grobov.
17. ZAL. Splošni strokovni adresar velike Ljubljane 1938. Ljubljana: Reklama Saturn; 1938. p. 33.
18. Ženski svet (revija). 1930–1935. Dosegljivo 18. 4. 2016 s spletne strani: <http://www.dlib.si/results/?query=%27keywords%3d%C5%BEenski+svet%27&pageSize=25>.
19. Melik Ž. Pozabljena polovica. Portreti žensk 19. in 20.stoletja na Slovenskem. Ljubljana: Založba Tuma : SAZU; 2007. p.162–166.
20. Arhiv Univerze v Ljubljani. Osebna mapa Jolanda Groyer.
21. NUK Ljubljana. Delo. 23. 6.1959. p. 6.
22. NUK Ljubljana. Ljubljanski Dnevnik. 23.6.1959. p. 4.
23. Irena Gantar Godina: Žensko znanstveno delo je za človeško družbo namreč brez vsake koristi. Slovenske izobraženke in umetnice med ožjo in širšo domovino (do1921.) Dosegljivo 10. 5. 2016 s spletne strani: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-RKDNCNGG/?>
24. Medicinska fakulteta Univerze v Ljubljani 1919–1945. Katalog razstave. Ljubljana: Univerza v Ljubljani; 2012. p. 58.
25. Bolognese-Leuchtenmüller B, Horn S. Töchter des Hippokrates. Österreichische Ärztekammer. Wien: Verlag der Österreichischen Ärztekammer; 2000. p. 3